

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 911 61 458
sfinpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

BIRKEN AS
Fabrikkveien 2
2450 RENA

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2022/5423-2 432.4

Deres ref.

Dato 09.06.2022

Delegert sak - Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - 2026 - snødekt mark - barmark - helikopter - Birken AS

Vedtak

1. Oppkjøring av Birkebeinerløypa

Med hjemmel i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 5 pkt. 12, får Birken AS tillatelse til motorisert ferdsel med bruk av snøskuter og løypemaskin for å kjøre opp Birkebeinerløypa i Hemmeldalen naturreservat.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Dispensasjonen gjelder fra 1. februar til og med påsken i årene 2023 – 2026.
- Traséen skal legges i tråd med kartet i figur 1 i saken.
- All kjøring skal skje på en hensynsfull måte slik at man unngår skader på vegetasjon og unødvendig forstyrrelser av dyreliv.
- Snøfangere langs Birkebeinerløypa kan settes ut tidligst 5 dager før Birkebeinerrennet og må tas inn senest 5 dager etter renndagen.
- Det skal føres kjørebok for løypeoppkjøringen som viser dato og kjørerute. Kjøreboken og dispensasjonen skal medbringes under oppkjøringene.
- Kopi av kjøreboken skal sendes Rondane - Dovre nasjonalparkstyre etter endt sesong og senest innen 1. juni hvert år. Sendes til sfinpost@statsforvalteren.no.

2. Bruk av helikopter

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 får Birken AS dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat, § 3, pkt. 4 til bruk av helikopter til filming under selve Birkebeinerrennet (lørdagen) i Hemmeldalen naturreservat.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Dispensasjonen gjelder for 1 dag (lørdagen/renndagen) i årene 2023 – 2026.
- Flyging skal kun skje langs Birkebeinerløypa, se kartet i figur 1 i saken.
- All flyging skal skje på en hensynsfull måte slik at man unngår unødvendig forstyrrelser av dyreliv.

Nasjonalpark
Naturreservat

Dovre, Rondane
Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin

Landskapsvernområde

Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

3. Vedlikehold av traséen på barmark

Med hjemmel i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 5 pkt. 14 får Birken AS dispensasjon til å gjennomføre 1 tur med combitrac for opprydding langs Birkebeinerløypa og for transport av utstyr i forbindelse med merking av løypa.

Følgende vilkår gjelder for tillatelsen:

- Det skal kun gjennomføres 1 tur langs Birkebeinerløypa fra vest til øst (ikke tur/retur), se kartet i figur 1 i saken.
- Transporten kan skje i løpet av barmarkssesongen i årene 2023 - 2026.
- All kjøring skal skje på en slik måte at man unngår skader på vegetasjon, dvs at det skal kjøres på mest mulig tørr mark og det skal unngås unødvendig forstyrrelse av dyrelivet.

4. Bruk av en uværstrasé for Birkebeinerrennet

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 får Birken AS dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 4 for motorferdsel for preparering av en uværstrasé.

Følgende vilkår gjelder for dispensasjonen:

- Traséen skal legges i tråd med kartet i figur 1 i saken.
- Dispensasjonen gjelder for årene 2023 - 2026.
- Traséen kan kjøres opp en gang for å legge en såle i traséen, tidligst 4 uker før selve renndagen for Birkebeinerrennet. Traséen kan være inntil 6 meter bred, og det skal ikke settes skispor i traséen. De siste 4 dagene før renndagen kan traséen prepareres daglig, og det kan settes skispor i traséen dersom dette er nødvendig. Ved behov for gjennomkjøring av traséen i mellomtiden, eks. ved stort snøfall, skal forvaltningsmyndigheten kontaktes for en avklaring i forkant.
- Ved behov kan traséen merkes de 4 siste dagene før renndagen. Merkingen og eventuelle skilt og andre installasjoner innenfor naturreservatet skal være fjernet senest dagen etter renndagen.
- Snøfangere langs Birkebeinerløypa kan settes ut tidligst 5 dager før Birkebeinerrennet, og må tas inn senest 5 dager etter gjennomført Birkebeinerrennet.
- Traséen skal kun brukes til gjennomføring av Birkebeinerrennet når værforholdene tilsier at ordinær trasé ikke kan brukes. Traséen skal ikke markedsføres slik at uønsket bruk oppstår.
- Forvaltningsmyndigheten skal ha tilsendt årlig rapport om når det er preparert, antall turer med prepareringsmaskin og en kort vurdering av værforholdene de 4 siste dagene før renndagen.

Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Kommunen har ansvar for behandling etter motorferdselloven. Tiltakshaver har selv ansvar for innhenting av samtykke fra berørte grunneiere.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

Søknad fra Birken AS, datert 20.05.22.

Saksopplysninger

Birken AS har i brev datert 20.05.22 søkt om:

«Birken AS arrangerer Birkebeinerrennet hvert år, den 3. lørdagen i mars. I 2023 arrangeres rennet for 83. gang.

Vi søker med dette om fornyet tillatelse til å grunnpreparere og sette spor til arrangementet i traséen gjennom Hemmeldalen Naturrestat fra og med 1. februar til og med 2. dag påske for årene 2023-2026.

Vi søker samtidig om tillatelse for 4 nye år til å opprettholde uværstraséen fra Dambua til Nysætra i.h.t. tidligere søknad med kart og tillatelse gitt for perioden 2017-2019 og 2019-2022.

I tillegg søker vi om tillatelse til å kjøre 1 tur fra Nyseteråsen til Skramstadsetra på barmark for å rydde opp det som evt ligger igjen av søppel og rette opp stolper/skilt.

Det er også sendt søknad til kommunene Åmot, Hamar, Ringsaker og Lillehammer kommuner og til nasjonalparkstyret om bruk av snøscooter og helikopter i.f.m. arrangementet i samme tidsrommet.

Vedlegg til søknad om tillatelse til bruk av snøscooter og helikopter i.f.b.

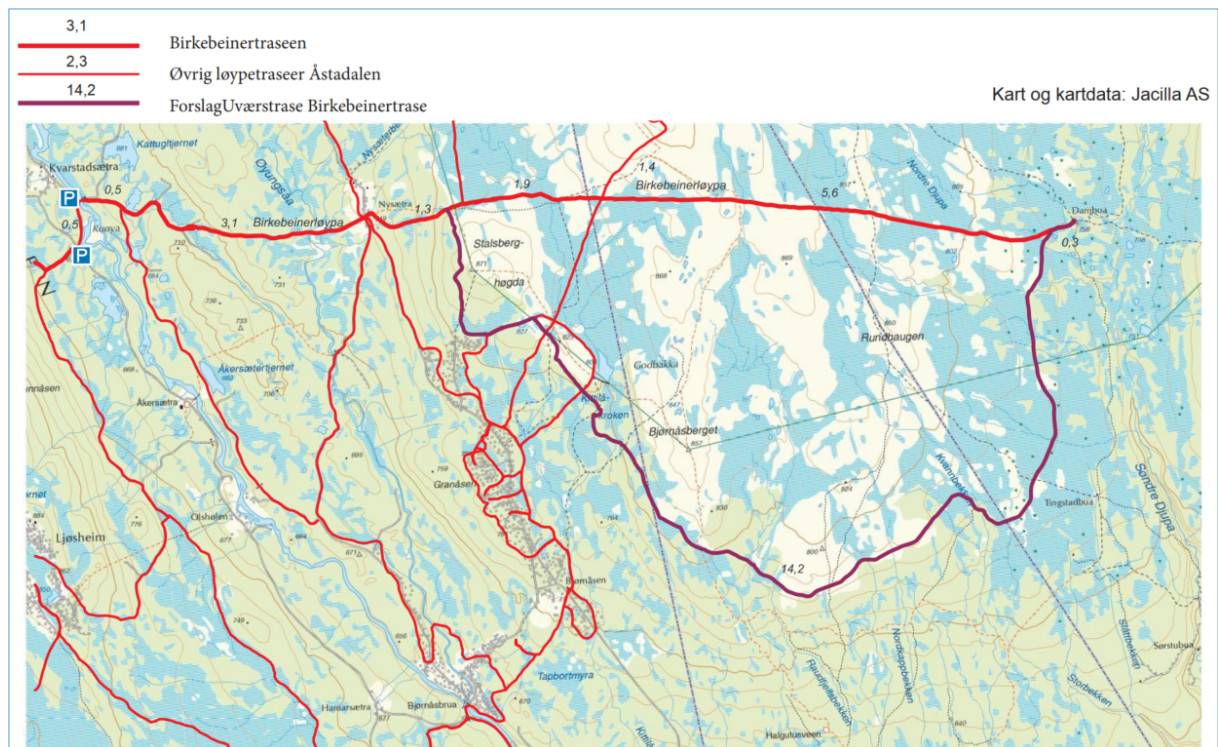
Birken Skifestival 2023-2026

Birken skifestival gjennomføres **3. helga i mars** hvert år med følgende arrangementer:

Fredag	TurBirken ski fra Rena til Lillehammer 54 km og fra Sjusjøen til Lillehammer 27 km, Birkebeinerløypa se kart: https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1I7syXD2sLvQBIOOD_IrWI8RHRytdOKxU&ll=61.1399120760166%2C10.854523330824678&z=10 Antall deltakere ligger på inntil 2000. StafettBirken på Birkebeiner skistadion Lillehammer, 4x7,5 km , ca 400 lag.
Lørdag	Fra Rena til Lillehammer i Birkebeinerløypa, 54 km. Ca 10 000 deltakere. Opsjon på bruk av uværstraséen (som tidligere er godkjent av Nasjonalparkstyret)
Søndag	UngdomsBirken ski fra Sjusjøen til Lillehammer i Birkebeinerløypa, 15 km , ca 2500 deltakere.
Uværstraséen	Denne er godkjent av Nasjonalparkstyret (se kart) Det er gitt tillatelse til grunnpreparering av denne traséen inntil 2 ganger etter 20. februar og løypelegging til rennet (i arrangementsuka) dersom forholdene tilsier at det blir behov for å gjennomføre rennet med bruk av denne.
Bruk av snøscootere	Vi bruker snøscootere til løypearbeider og merking/skiltning før arrangementene, og i forbindelse med sikkerhet, sanitet og oppfølging av renntekniske ting under

	<p>arrangement. På hovedrennet den 3. lørdagen i mars brukes også scootere i.f.m. filming/TV-produksjon. Etter arrangement skal alt materiell tas inn, i tillegg til at det ryddes for søppel før ny løypekjøring. Når det gjelder løypekjøring og bruk av løypemaskiner, er dette regulert i egne avtaler. Gjennomgående løype fra Rena til Lillehammer kjøres fra og med siste helga i februar og til ny sporsetting etter Birkebeinerrennet 3. helga i mars.</p> <p>Birken har 1 egen snøscooter, i tillegg leies det inn 3-5 scootere til arrangementene. Røde Kors stiller med 5-15 scootere avhengig av størrelsen på arrangementet (det er flest på strekningen RenaLillehammer 3. helga i mars).</p>
Bruk av helikopter	<p>Helikopter brukes i forbindelse med TV-produksjon av hovedarrangementet 3. helga i mars og lander kun på forhåndsbestemte plasser på Skramstadsetra, Kvarstadsetra og Sjusjøen. Dette er regulert i avtalene med aktuelle grunneiere. Helikopter fra Luftambulansen lander der det måtte passe ved akutte sykdom/skade og omfattes ikke av lov om motorferdsel i utmark.</p>

Figur 1. Kartutsnitt med Birkebeinerløypa, uværstraséen og grensene for Hemmeldalen naturreservat.

Som vist i figur 1 går Birkebeinerløypa gjennom Hemmeldalen naturreservat i Åmot, Hamar og Ringsaker kommuner.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespenn.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

§ 3 Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

(...)

4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt.

§ 4 Generelle unntak

(...)

13. Gjennomføring av Birkebeinerrennet, herunder motorisert ferdsel på snødekt mark som er nødvendig for å avvikle rennet.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten, jf. [§ 8](#), kan etter søknad gi tillatelse til:

(...)

12. Oppkjøring av enkelte skiløyper i randsonen samt Birkebeinertraséen i henhold til forvaltningsplan etter [§ 7](#).

(...)

14. Nødvendig motorisert ferdsel i tilknytning til aktiviteter nevnt i § 4 punkt 6, 10 og 11 samt § 5 punkt 2 og 4.

Forvaltningsplan

s. 36

Birkebeinerrennet foregår vanligvis medio mars måned. På denne tiden har villreinen ennå ikke trukket ned til Raudfjellet-traktene. Motorferdselbudet er ikke til hinder for bruk av snøskuter, bandvogn eller lignende på godt snødekt mark for avvikling av rennet i arrangementshelga. Det generelle unntaket fra hovedbestemmelsen gjelder også kjøring i forbindelse med opprydding i etterkant av arrangementshelga og uttransport av nødvendig utstyr, drikke, proviant mm rett i forkant av arrangementshelga. Når det gjelder oppkjøring av spor gjennom vinteren til bruk for Birkebeinerrennet så henvises det til drøftingen nedenfor av forskriftspunkt 12 under § 5.

s. 41 - 42

(...)

I tillegg krysser Birkebeinerløypa øst-vest over Raudfjellet i reservatets sørlige del. Denne holdes oppe en lenger periode av vinteren enn de øvrige traséene.

(...)

Med unntak av Birkebeinerløypa, vil tillatelser til oppkjøring primært knyttes opp mot påskeperioden, men vinterferieperioden kan også være aktuell. Sluttdato for oppkjøring av skiløyper skal i utgangspunktet være sammenfallende med sluttdato for annen kjøring med snøskuter i områdene, dvs. 15. april. I år der påsken kommer sent, kan det vurderes å avvike noe fra dette prinsippet. Flerårige dispensasjoner for løypeoppkjøring kan påregnes gitt.

Naturmangfoldloven

§ 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Vurdering

Utover gjennomføring av selve arrangementshelga er motorferdsel knyttet til Birkebeinerrennet søknadspliktig etter verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 5, pkt. 12, jf. § 3 pkt. 4.

I tillegg vil det kreves dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 for lavtflyging med helikopter under 300 m, og for preparering av en alternativ uværstrasé. Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for

tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

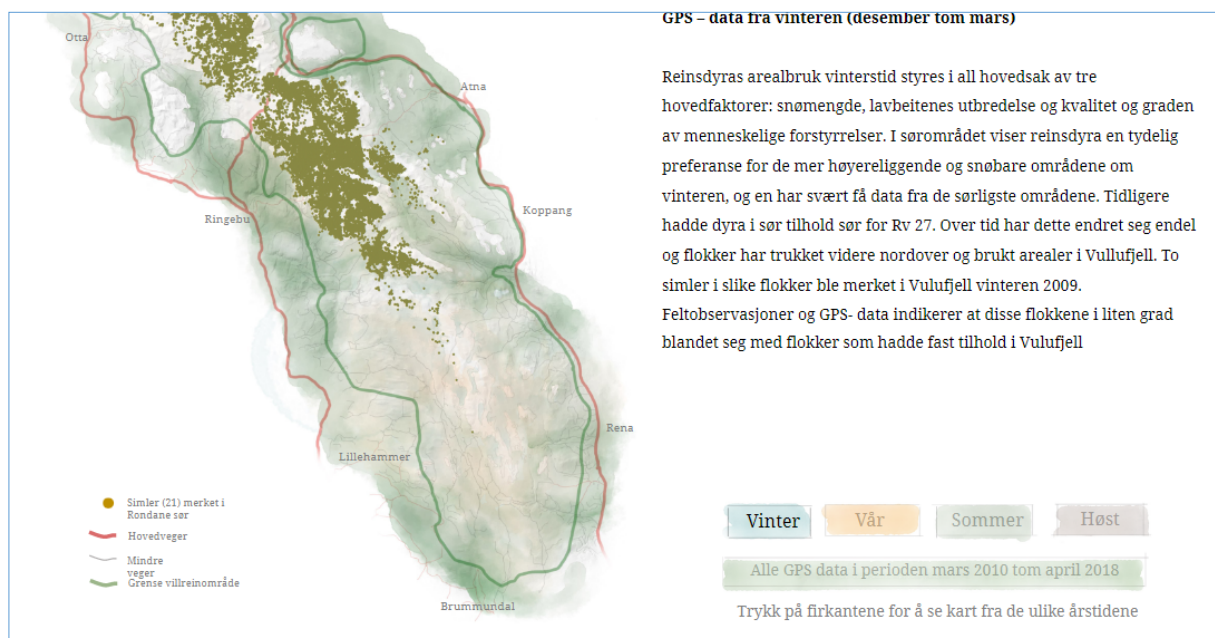
Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger (jf. naturmangfoldloven § 8):

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sørnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området.

I figur 1 er det vist et kartplott fra forsøk med GPS-merkede simler. Figuren viser at de GPS-merkede simlene ikke brukte området i Hemmeldalen naturreservat i vinterperioden. Det er ellers opplyst, bl.a. i forvaltningsplanen at villreinen trekker inn i området fra ca. 15. april hvert år. Vi legger derfor til grunn at preparering av Birkebeinerløypa og Uværsløypa i liten grad vil påvirke villreinens arealbruk. (jf. naturmangfoldloven §§ 9 og 10)

Et eller flere helikoptere som følger rennet i en avgrenset periode vil etter vår vurdering ikke påvirke verneverdiene i nevneverdig grad, siden flere tusen skiløpere finnes langs traséen, og det pågår annen aktivitet på selve renndagen. (jf. naturmangfoldloven §§ 9 og 10)

Uværstraséen ble først etablert som en prøveordning. En har ikke holdepunkter for å mene at det følger nevneverdige ekstra ulemper med en begrenset preparering av denne traséen.

Figur 2. Utsnitt av plott fra forsøk med GPS-merkede simler i Rondane sør, desember – mars, årene 2010 – 2018.

Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. En ferdsel med et omfang av +/- 10.000 personer på ei helg, og ellers spredd gjennom vinteren er i

utgangspunktet ikke forenlig med formålet med et naturreservat. Vi må her legge vekt på at Birkebeinerrennet var etablert som arrangement lenge før vernet av Hemmeldalen naturreservat ble vedtatt, og at verneplanen har tatt høyde for at arrangementet kan fortsette som før. Birken AS har tidligere fått de nødvendige tillatelser etter verneforskriften, for å kunne drive den omsøkte aktiviteten.

De omsøkte aktivitetene skjer på snødekt mark, og det er derfor lite spor og terrengskader å se etter arrangementet på barmark. (jf. naturmangfoldloven § 12)

Birken AS har tidligere hatt tillatelse til å preparere løypetraséen fram til og med arrangementshelga. I tillatelse til andre aktører er det åpnet for preparering av løypa til og med påsken det enkelte år. Det er derfor rimelig at Birken AS får samme tidsavgrensing for sin tillatelse.

Konklusjon

Med bakgrunn i verneforskriften, forvaltningsplanen og kunnskapsgrunnlaget vil Birken AS få videreført sin tillatelse til motorferdsel knyttet til gjennomføring Birkebeinerrennet.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

1 Kjørebok mal

Kopi til:

Hamar kommune	Postboks 4063	2306	HAMAR
Eirin Berge			
Ringsaker kommune	Pb 13	2381	BRUMUNDDAL
Runa Skyrud			
Åmot kommune	Torget 1	2450	RENA
Sølvi Amundsen Aas			
Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten	c/o Statsforvalteren i Innlandet, boks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Innlandet			